

THE WORLD BANK

Цэвэр хөгжлийн механизмын төслийн цикль, төрөл, аргачлал

**“Хүлэмжийн хийг бууруулах үйл ажиллагааг
санхүүжүүлэх төслүүдийг боловсруулах”
сэдэвт сургалт семинар**

**Монгол улс, Улаанбаатар хот
2008-6-23-24**

Төслийн 3 загвар

Нэг талын загвар	Хоёр талын загвар	Олон талын загвар
<p>Хавсралт 1-д ороогүй орон уг Хавсралтын орнуудын тусламж, санхүүжилтгүйгээр хүлэмжийн хийн баталгаат бууралтыг олон улсын зах зээлд худалдах</p>	<p>Хавсралт 1-ын орнууд ба тухайн хавсралтад ороогүй орнуудын хоорондын хамтын ажиллагаа</p>	<p>Хавсралт 1-д орсон орнууд уг хавсралтад ороогүй орнуудаас кридет худалдан авах замаар төв сангаа өсгөх хамтын ажиллагаа</p>

Төслийн төрөл, хэлбэрүүд

□ Жижиг төслүүд

- **Төрөл I:** 15 MW хүртэл чадавхи бүхий сэргээгдэх эрчим хүчний төслүүд
- **Төрөл II:** Жилд дээд тал нь 60 GWh-ийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх үр ашигтай эрчим хүчний төслүүд
- **Төрөл III:** жилд 60 kt CO₂e –ийг бууруулах бусад төслүүд
- ❖ **ЦХМ-ын Гүйцэтгэх хорооны удирдамж**
 - Төслийн баримт бичиг нь энгийн бүтэц, дизайнтай байх,
 - Томоохон төслийн хүрээнд бус, тусд нь авч үздэг байх,
 - Үндсэн суурь нөхцлийг тодорхойлох, хяналтын төлөвлөгөөг гаргахдаа энгийн арагчлал хэрэглэх,
 - Байгаль орчны нөлөөлөх байдалд дүн шинжилгээ хийхдээ энгийн нөхцлүүдийг авч үздэг байх,
 - Бүртгэлийн хураамжийг аль болох багаар төлдөг байх,
 - ЦХМ-ын жижиг төслүүдийн бүртгэлд тавих хяналтыг богино хугацаанд хийдэг байх,
 - ЦХМ-ын жижиг төслүүдийн үйл ажиллагааны явцад үйл ажиллагааг явуулах эрх бүхий этгээд ХХЯ-ыг бууруулсан хэмжээг батлан тогтоосон байна.

□ Томоохон төслүүд (дээр дурьдсан жижиг төслүүдийн адил)

- Төслийн нэг үйл ажиллагаа
- Төслийн нэгдсэн үйл ажиллагаа

Төслийн төрөл, хэлбэрүүд

□ Үйл ажиллагааны хөтөлбөр (ҮАХ)

- Үндэсний/салбарын/бүс нутгийн хөтөлбөр, бодлого
- Хэд хэдэн төсөл (ЦХМ-ын төслийн үйл ажиллагаа)–ийн үйл ажиллагааг нэгтгэж ҮАХ болгох,
- Өөр өөр бүлэг төслийн үйл ажиллагааг санаачилж болно, харин ҮАХ-т үндсэн нэг Зохицуулах алба байх,
- Төслийн үйл ажиллагаа нь өөр өөр улс орныг хамрах (холбогдох DNAs-аас баталсан тухай албан ёсны бичиг авсан байх)
- Өөр өөр аргачлалыг нэгтгэж болох хэдий ч төслийн үйл ажиллагаанд нэг ижил аргачлалыг хэрэглэх,
- Төслийн үйл ажиллагааг ҮАХ-ийн хүрээнд өөр өөр хэмжээ, цаг хугацаатай төлөвлөж болно.

ЦХМ төслийн цикл

Хэрэгжилт

Төсөл хэрэгжүүлэхийн өмнө (нэг удаа)

1 Төслийн баримт бичгийг боловсруулж гаргах

2 Хэрэгжүүлэх улс орон баталсан байх

3 Төслийн баталгаажилт

4 Төслийн бүртгэл

Төсөл хэрэгжүүлж эхэлсний дараа (давталттай): ФҮ1

FY2..FY3

5 Төслийн хяналт

6 Төслийн хянан баталгаа, нотолгоо

7 Нүүрс төрөгчийг кридет олгох ФҮ1

1

Төслийн баримт бичгийн боловсруулж гаргах бэлтгэл үе

- Төсөл санаачлагчид ЦХМ-ын төслийн баримт бичгийг боловсруулж гаргах (ойролцоогоор 10,000- 30,000 ам доллар)
- UNFCCC CDM-ийн вэб хуудсны төслийн баримт бичиг боловсруулах бэлэн формат
- ЦХМ-ын Гүйцэтгэх зөвлөл ажил хэргээ Англи хэлээр явуулах ба төслийн баримт бичгийг бичиж боловсруулах хэл нь мөн Англи хэл байх ёстой.

Төслийн баримт бичгийн боловсруулах бэлтгэл үе

Төслийн баримт бичгийн товч агуулга:

- Төслийн ерөнхий үйл ажиллагааг тодорхойлт;
- Үндсэн суурь нөхцөл ба хяналтын аргачлал;
- Төслийн үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэх кредитийн хугацаа;
- Байгаль орчны нөлөөлөл;
- Оролцогч, хамтрагч талуудын санал дүгнэлтийг оруулсан байна.

Жижиг төсөлд зориулсан энгийн хувилбар

Хавсралт:

Хавсралт 1: Төсөлд оролцогч талуудтай холбоо барих мэдээлэл

Хавсралт 2: Санхүүжилтийн талаарх мэдээлэл

Хавсралт 3: Суурь мэдээлэл

Хавсралт 4: Хяналт/мониторингийн төлөвлөгөө

Төслийн баримт бичгийн боловсруулж гаргах бэлтгэл үе

- ЦХМ-ын төслийн баримт бичгийг боловсруулах үндсэн элементэд:
 - Батлагдсан, хэрэглэгддэг үндсэн аргачлалыг сонгох;
 - “Нэмэлт зүйл”-д үнэлэлт дүгнэлт өгөх,
 - Төслийг хүлээн авах хамгийн гол асуудалд хандах
 - “Нэмэлт зүйл” батлагдаагүй тохиолдолд төслийг хүлээн авахгүй, татгалзах болно.

CDM: Methodologies for CDM project activities - Microsoft Internet Explorer

Address: <http://cdm.unfccc.int/methodologies/PAmethodologies/approved.html>

Methodology Progress Table

- Requests for revision of approved methodologies
- Requests for clarifications approved methodologies
- Requests for clarifications on approved tools

Approved Large Scale Methodologies (51)

Meth. Number	Methodology Title (including baseline and monitoring methodologies)	Sectoral Scope	Approval History
AM0001	Incineration of HFC 23 Waste Streams --- Version 5.2 (301 KB) • Full view and history	11	NM0007-rev
AM0007	Analysis of the least-cost fuel option for seasonally-operating biomass cogeneration plants --- Version 1 (78 KB) • Full view and history	1 , 4	NM0028
AM0009	Recovery and utilization of gas from oil wells that would otherwise be flared --- Version 3 (269 KB) Tools referenced in this methodology: Combined tool to identify the baseline scenario and demonstrate additionality (202 KB) Tool to calculate project or leakage CO2 emissions from fossil fuel combustion (version	10	NM0227 NM0026

start | Microsoft Office ... | Report3NW_VietNa... | contain - definition o... | CDM: Methodologies... | 5:47 PM

Төслийн аргачлал

- Шинэ аргачлалыг гаргахад:
 - Бодит зүйлд үндэслэсэн байх,
 - Цаг хугацаа нэлээд шаардах (ажлын хэсэг хянах, олон нийтээр хэлэлцэх учир)
 - Амжилтгүй болох эрсдэл (үнэлгээ A/B/C) гарах,
 - Үйл ажиллагааны зардал өндөр байж болно.
- Батлагдсан аргачлалыг ашиглахдаа (санал болгосон):
 - Бүр эхний үе шатаас эхлэн дүн шинжилгээг тодорхой нарийн хийх,
 - Батлагдсан аргачлалд нийцүүлэн төслийн параметруудийг гаргах хэрэгтэй.

Төслийн аргачлал

Батлагдсан аргачлал	52
Батлагдсан нэгдсэн аргачлал	14
Батлагдсан жижиг аргачлал	34
Батлагдсан аргачлал	10
Батлагдсан нэгдсэн аргачлал	01
Шинэ аргачлал	39

2

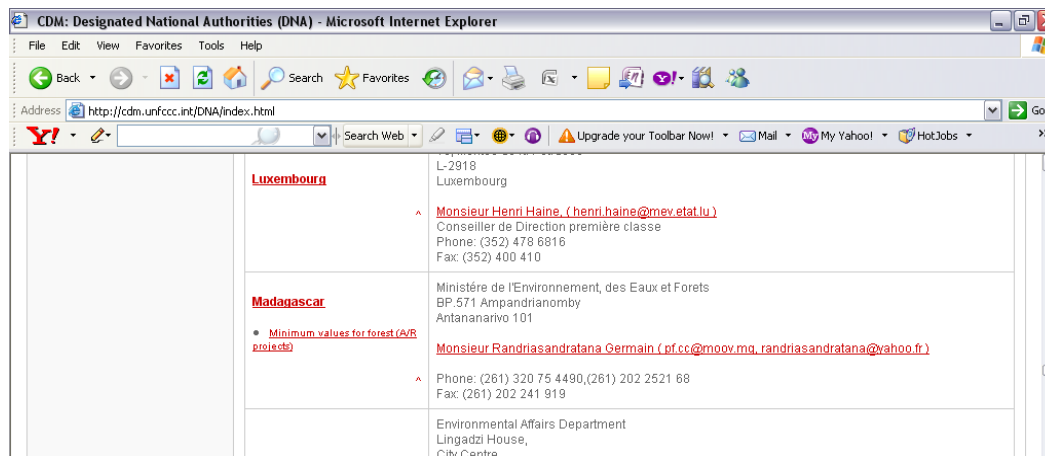
Хэрэгжүүлэх орон албан ёсоор баталсан байх

ЦХМ-ын төсөлд оролцогч талд дараахи шаардлагыг тавьсан байна. Үүнд:

1. Тал нь Киотогийн протоколд нэгдсэн байх,
2. ЦХМ-ын төсөлд сайн дурын үндсэн дээр оролцох,
3. ЦХМ-ын тухайн төсөл нь тогтвортой хөгжилд хувь нэмэр оруулсан байна.

Төсөл санаачлагчид нь DNA –аас батлан хүлээн авсан тухай албан ёсны бичгийг авах үүрэгтэй.

Төслийн баталгаажилт

- Төсөл санаачлагч нь төслийн баталгааг гаргахын тулд үйл ажиллагааг явуулах эрх бүхий этгээдийг авч ажиллуулна (ойролцоогоор 10,000-13,000 ам доллар)
- Баталгаажилтанд шаардах баримт бичиг:
 - Төслийн баримт бичиг;
 - Оролцогч талуудаас авсан саналууд, тэдгээрийг хэрхэн цуглуулсан тухай товч мэдээлэл;
 - Төслийн БОНБҮ-ний талаар баримтжсан мэдээлэл;
 - Баталсан тухай **DNA**-ны албан бичиг;

Төслийн баталгаажилт

- Үйл ажиллагааг явуулах эрх бүхий этгээд нь төслийн оролцогч хамтрагч талууд (жишээ нь ТББ)-аас санал авсан байх: 1сар
- Хэрэв үйл ажиллагааг явуулах эрх бүхий этгээд шаардлагатай баримт бичиг бүрдсэн гэж үзвэл төслийн баталгаажилтын тайланг ЦХМ-ын Гүйцэтгэх зөвлөлд явуулна.
- Хэрэв Гүйцэтгэх зөвлөл төслийг баталж хүлээж авсан бол бүртгэлийн ажилд шилжинэ.

- Энэ нь Гүйцэтгэх зөвлөл баталгаажсан төслийг ЦХМ-ын төсөл болгон албан ёсоор хүлээн авах үйл явц юм.
- Төсөлд оролцогч нэг тал буюу Гүйцэтгэх зөвлөлийн 3 гишүүн төсөлд үнэлгээ хийхийг хүсч болно, энэ тохиолдолд бүртгэлийг хойшлуулна.
- Бүртгэлийн хураамж/ашиг хуваах:
 - Тогтоосон хугацаанд эхний 15,000 tCO₂e –д ХХ-н баталгаат бууралт бүрт 10 сент,
 - 15,000 tCO₂e –т US\$ 350,000 –аас хэтэрсэн тохиолдолд ХХ-н баталгаат бууралт бүрт 20 сент.

Төслийн хэрэгжилт ба хяналт

- Төслийн хяналтын төлөвлөгөө нь төслийн баримт бичгийн нэг хэсэг байна.
- Хяналт нь кредитийн хугацаанд холбогдох мэдээ, мэдээллийг хэрхэн цуглуулж, хадгалж байгаад хяналт тавина.
- Цуглуулсан мэдээ мэдээллийг төсөл ХХЯ-ыг бууруулахад ямар үр дүн гаргасныг харуулахад ашиглана (өмнө ба дараа үед үндэслэн).

Жишээ нь: хөдөөгийн өрхүүдэд гэрэлтүүлгийг сайжруулахад ямар хэрэгсэл ашиглаж байгаад хяналт тавина.

ID number	Data type	Data variable	Data unit	Measured (m), calculated (c) or estimated (e)	Recording frequency	Proportion of data to be monitored	How will the data be archived? (electronic/ paper)	For how long is archived data to be kept?	Comment
A	Quantitative	Number of PV kits installed	Units	m	continuously	100%	Paper Electronic	15 years after installation	Data are recorded continuously
B	Quantitative	Number of running PV kits	units	m	monthly	100%	Paper	15 years after installation	Data are recorded monthly with the fee recovery

- Үйл ажиллагааг явуулах эрх бүхий этгээд нь хяналт /мониторингийн тайланд үндэслэн хянан баталгааг гаргах, эхний удаад US\$10,000 -US\$20,000 хооронд хэлбэлзэж болно.
- Хянан баталгаажилт нь төсөл тодорхой хугацаанд ХХЯ-ыг бууруулахад ямар үр дүн гаргасныг харуулна.
- Үйл ажиллагааг явуулах эрх бүхий этгээд нь:
 - Газар дээрх хяналтыг явуулах,
 - Батлах баримт мэдээ, тайланг олон нийтэд хүргэх,
 - ХХЯ-ыг бууруулах хэмжээг хянан баталгаажсан хэмжээнд хүргэхийг Гүйцэтгэх зөвлөлөөс хүссэн тайлан гаргана.

7

Нүүрс төрөгчийн кредит олгох

- Хэрэв оролцогч нэг тал эсвэл Гүйцэтгэх зөвлөлийн 3 гишүүн үнэлгээ өгөхийг шаардаагүй бол хүсэлт ирүүлснээс 15 өдрийн дараа шийдвэрийг гаргана.
- Төсөл санаачлагч хүлэмжийн хийн баталгаат бууралтыг хэрхэн тараахыг бичгээр гаргана.
- Гүйцэтгэх зөвлөл нь хүлэмжийн хийн баталгаат бууралтаар тодорхой тоо/үзүүлэлт гаргах талаар ЦХМ-ын бүртгэлийн газарт зааварчилгаа өгөх ба баталгаат бууралтын 2 %-ийг Адаптацийн сангийн татаас болгон суутгана.

Төлөх төлбөр хураамжууд

Хэрэгжилт

Төсөл хэрэгжихээс өмнө
(нэг удаа)

1 Төслийн баримт бичгийг боловсруулж гаргах

Хураамж

Төсөл хэрэгжсний дараа
(давталттай): FY1 FY2..FY3

5 Төслийн хяналт

2 Хэрэгжүүлэх улс орон баталсан байх

6 Төслийн хянан баталгаа, нотолгоо

Хураамж

3 Төслийн баталгаажилт

Хураамж

7 Нүүрс төрөгчийн кридет олгох FY1

Хураамж

4 Төслийн бүртгэл

Хураамж